

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 1, p. 179-206, January 2013

**İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRETMENLERİNİN SAHİP
OLDUKLARI GİRİŞİMCİLİK DEĞERLERİ VE
ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİSİ**

*THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURSHIP VALUES OF
PRIMARY SCHOOL TEACHERS AND THEIR PERCEIVED SOCIAL SUPPORT
LEVELS*

Doç. Dr. Türkan ARGON

*Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ve
Denetimi ABD, Bolu*

Uzm. Öğrt. Çiğdem SELVİ

MEB, Sınıf Öğretmeni, Kültür İlköğretim Okulu, Bolu

Abstract

The study aimed to identify the relationship between entrepreneurship values of primary school teachers and their perceived social support levels and to determine whether there was a significant relationship between their views regarding perceived social support and entrepreneurship values. The descriptive study employed a relational screening model and simple random sampling. 287 teachers working in 39 public primary schools during the 2011-2012 educational year were contacted. "Scale of Entrepreneurship Values" and

“Multi Scale of Dimensional Perceived Social Support” were used as data collection tools. Frequencies, percentages, arithmetic means, standard deviation, t-test, Kruskal Wallis, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient were used in data analysis. Some of the findings of the study are as follows: According to entrepreneurship values of teachers, the highest mean was found to be “freedom” sub dimension and the lowest mean was “obedience” sub dimension. According to perceived social support levels, social support perceived in family, friends and significant other levels were found to be high. Personal characteristics of teachers were not found significant in any sub dimension in terms of perceived social support. In terms of entrepreneurship values; variable “age” was found to be significant in “freedom” sub dimension whereas variable “gender” and “content with profession” sub dimensions were found to be meaningful in “passive” sub dimension. The relationship between entrepreneurship values of teachers and their perceived social support was found to be low.

Key Words: Entrepreneurship values, perceived social support level, primary school teacher

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin girişimcilik değerleri ile algıladıkları sosyal destek düzeylerini belirlemek ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile girişimcilik değerlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Betimsel nitelikte olan araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma örneklem üzerinde yürütülmüş, basit seçkisiz örneklem alma metodu kullanılmıştır. Buna göre 2011-2012 eğitim öğretim yılında Bolu il merkezinde bulunan 39 kamu ilköğretim okulunda görevli 287 ilköğretim öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Girişimcilik Değerleri Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Kruskal Wallis testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlardan bazıları şu şekildedir: Öğretmenlerin sahip olduğu girişimcilik değerlerine göre en yüksek aritmetik ortalama “bağımsızlık” alt boyutunda en düşük aritmetik ortalama ise “itaat” alt boyutundadır. Öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyine göre aile, arkadaş ve özel bir insan alt boyutlarında algılanan sosyal destek düzeyi “yüksek düzeyde”dir. Öğretmenlerin kişisel değişkenleri algıladıkları sosyal destek düzeyi bakımından hiçbir alt boyutta anlamlı fark ortaya çıkarmamıştır. Girişimcilik değerleri bakımından cinsiyet değişkeni ve meslekten memnun olma durumu edilgen alt boyutunda, yaş değişkeni bağımsızlık alt boyutunda anlamlı fark ortaya çıkarmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları girişimcilik değerleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki düşük düzeyde bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik değerleri, algılanan sosyal destek düzeyi, ilköğretim öğretmeni

GİRİŞ

Gelecek için yapılabilecek en önemli yatırımın insana, insan aklına, kişinin yaratıcılık potansiyelinin geliştirilmesine yönelik yapılacak yatırım olması (Müftüoğlu, 2003), günümüzde parasal veya maddi sermayeden daha çok insan kaynağından söz edilmesine neden olmuştur. Nitekim küreselleşen dünyada meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeleri takip etmekten çok öncüsü olabilmek, gelişmiş ve kalkınmış bir ülke olabilmek için ülkenin sahip olduğu nitelikli insan kaynağı oldukça önemlidir. Çünkü günümüzde en önemli rekabet unsurunun insan kaynağının etkin kullanımı olduğu gerçeği çoktan kabul görmüştür.

İnsan kaynağının değerinin anlaşılıp değerlendirilmesinde ise eğitim kurumları önemli yer teşkil etmektedir. Çünkü eğitim kurumları çağın gerektirdiği nitelik ve özelliklere sahip insan kaynağını yetiştiren kurumlardır. Bu durum okullardan beklenen işlevlerin de günün koşulları doğrultusunda değişmesini gerektirmektedir. Okullar sadece bilgiyi aktaran, yetenekleri geliştiren ve toplumsal değerleri yetiştirdiği bireylere aktaran kurumlar olmaktan çoktan çıkmış, söylenmeyi söyleyebilen, üretilmeyi üretebilen, değişim ve gelişmeleri gerçekleştirebilen, özgür, demokrat, girişimci bireyler yetiştirme misyonunu üzerine almıştır. Bu süreçte başarıya ulaşmada eğitim kurumlarının sahip olduğu en önemli insan sermayesi ise öğretmenler ve yöneticiler olmaktadır.

21. yüzyıl bilgi çağı, okulların yapı ve misyonlarında değişmeye neden olduğu gibi öğretmenlik mesleğine yüklenen anlamların da değişmesine yol açmıştır. Bilgi çağının öğretmenleri bilgiyi üretebilir, kullanabilir, sunabilir ve yönetebilir olması gerektiği gibi okullarındaki boşlukları görebilen ve değerlendirebilen, risk alabilen, kendine güvenen, yenilikçi, bağımsız ve girişimcilik değerlerine üst düzeyde sahip bireyler de olmalıdır. Belirtilen özellikler içinde girişimcilik günden güne önem kazanan özelliklerden biri haline gelmektedir. Özellikle Türk insanının girişimcilik konusunda karnesinin kötü olduğu düşünülürse yeni yetişecek nesillere bu özelliğin kazandırılması açısından eğitim kurumları ve çalışanlarına önemli sorumluluklar düşmektedir. Özellikle öğretmenlerin belirtilen özellikleri kazandırmada öğrencilere rol model olacağı düşünülürse kişisel, mesleki ve alan yeterliliklerinin ne kadar önemli olduğu görülecektir. Çünkü bilgiyi aktaracak insanların kalitesi, aktarılan bilginin amacına ulaşmasını kolaylaştırıp, sağlamaktadır. Okul yöneticilerinin ise bu sermayenin farkına varmaları ve en iyi şekilde değerlendirmeleri gerekmektedir. Çünkü bireyin girişimci davranışlar sergilemesinde kişilik özellikleri kadar çevresel faktörler de önemlidir. Nitekim yönetim desteğinin varlığının algılanması bireyleri girişimci davranmaya teşvik ederken (Hornsby vd., 2002; akt: Zampetakis, Beldekos

ve Moustakis, 2009), çalışanların ailelerinden ve meslektaşlarından algıladıkları destek düzeyi de onları olumlu etkilemektedir (Venkatachalam, 1995; akt: Taştan, 2008). Okul içerisinde öğretmenlerin çevresini oluşturan faktörlerin başında yöneticiler, öğretmenler ve veliler gelmektedir. Karşılıklı güven ve saygıya dayalı açık ilişkilerin olduğu ve öğretmenlerin kendilerini özgür ve rahat hissettikleri sosyal ilişkilere sahip bir okulda çalışanların destek algılarının da yüksek olması daha fazla iş görme ve daha girişimci davranma isteklerini artıracak güçlü bir olasılıktır (Polat ve Aktop, 2010).

Girişimcilik Kavramı

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş, fiziksel sermayenin yerini entelektüel sermayenin almasına neden olurken, üretim, sağlık, denetim, yönetim, eğitim gibi pek çok alanda meydana gelen gelişme ve değişmelerin etkisiyle bireylerde aranılan niteliklerde farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu farklılıklardan birisi de yenilik, yaratıcılık ve yönetim faaliyetlerinin tamamlayıcısı olan girişimcilik kavramının ortaya çıkmasıdır (Özkul, 2007).

Girişimcilik kavramı, disiplinler arası bir kavram olup pek çok tanımı yapılmıştır (Aykan, 2002). Bazıları girişimciliği daha çok küçük işletmeler kurup geliştirmek suretiyle ekonomik büyümeye katkıda bulunmak şeklinde belirtirken, bazıları da sadece işletme ya da iş dünyasında değil hayatın her alanında uygulaması olan bir tutum ve yenilikler bileşimi olarak algılamaktadır (Karatepe, 2006). Gibb (1987), girişimciliğe yönelik yapılan geniş bir tanımlamanın aynı zamanda dar bir tanımı da kapsayacağını, bu yüzden de bir anlamlar setinden söz etmenin yanlış olacağını belirtmektedir. Buna göre eğer birey girişimci özellikler taşıyorsa, hayatın her alanında da girişimci davranışlarda bulunabilmekte (Kapu, 2001), yaşanan çevre içerisinde ortaya çıkan fırsatları sezip sezgilerinden yola çıkarak projeler oluşturabilmekte, projeleri yaşama taşıyıp zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktadır (Mucuk, 2001). Diğer yandan çoğunlukla bir yönetim işlevi olarak algılanan girişimcilik, sadece yönetim ya da yönetici ile ilgili bir kavram da değildir. Kişilik kavramı dikkate alındığında, girişimcilerin diğer insanlardan farklı olduğu söylenebilir, fakat girişimcilerin diğer insanlardan farklı kişiliklere sahip olmaları onların işlerinde mutlaka başarılı olacağı anlamına da gelmemektedir. Girişimcilik özelliği, sadece başarılı olma ihtimallerini artırabilen bir özelliktir. İnsanda girişimci kişilik özelliklerinin varlığına genetik özellikler, aile, çevre ve eğitim gibi çeşitli etkenler sebep olmakla beraber temeli, oluşumu ve başarısında kişinin geçmiş hayat tecrübeleri oldukça önemli etkiye sahiptir. Bu yüzden girişimciler, yaşadıkları tecrübelerle dayanarak geleceği öngörüp geleceğe ait isabetli tahminlerde bulunabilmektedirler (Polat ve Aktop, 2010).

Girişimci kişiler, değişime karşı olumlu, esnek ve uyum sağlayabilen bir özelliğe sahip olup değişimi bir fırsat olarak kabul etmektedirler. Faaliyette buldukları ortamlarda yeni bir şeyler üretme ya da yenilikçilik, sorumluluk

yüklenmeye hazırlık, etkili iletişim, organizatörlük, planlamacılık, öngörü yeteneği, çabuk karar verebilmek, etkileycilik, müzakereci ve özgüvene sahip olmak, güvenilirlik, akılcılık, bağımsızlık, istek, çalışkanlık, hareketlilik, sıradışılık, risk alma, heyecan, başarı odaklılık, iç kontrol yeteneğine sahip olma ve pozitivistlik girişimci kişilerde ön plana çıkan özelliklerdir (Kapu, 2001; Aykan, 2002; Börü, 2006; Çelik ve Akgemci, 2007; Yurtseven, 2007; Polat ve Aktop, 2010). Başarılı girişimciler yüksek otokontrole sahip bireyler olmakla birlikte bütün kararları tek başlarına almasalar da en önemli kararları alırken tek yetkili kişi olmak istemektedirler (Cansız, 2007). Görüldüğü gibi girişimcilik becerisi, bireylerin sahip olduğu bilgiyi kullanmalarında ve yeni durumlara uyarlamalarında anahtar rol üstlenen etmenlerden biridir. Bu yüzden girişimcilik becerisine sahip olan bireyler toplumda ön plana çıkan, lider rolü üstlenen bireylerdir.

Örgüt ve çalışanlar açısından düşünüldüğünde, bugün örgütler yenilikçi ve kurumsal bir yapı oluşturabilmek için kurum içinde girişimcileri tanımlayabilme, işe alabilme ve/veya yaratabilmeyi kendilerine hedef olarak belirlemişlerdir (Zahra, Neubaum ve Huse, 2000). Diğer yandan ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik alanda yaşanan hızlı gelişim ve değişim, ayakta kalabilmek, büyümek ve kalkınmak için girişimciliğe olan ihtiyaç daha da artırmaktadır. Girişimci çalışanların özellikleri göz önüne alındığında, girişimciliğin örgütler için öncelikli ihtiyaçlardan biri haline geldiği söylenebilir (Polat ve Aktop, 2010).

Girişimcilik kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, daha çok endüstriyel ve sosyal bilimler alanlarında çalışmaların yapıldığı, eğitim örgütlerindeki çalışanların sahip oldukları girişimcilik değerlerine ve bunların okul yaşantısındaki çıktılara yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Aytaç, 2006; Yıldız, 2007; Yener ve Akyol, 2009; Yılmaz ve Sünbül, 2009; Semerci ve Yanpar-Yelken, 2010; İçerli, Yıldırım ve Demirel, 2011; Güner ve Korkmaz, 2011; Erasan, 2011). Oysa bir ülkede girişimci aktivitenin belirlenmesinde önemli etkenlerden biri eğitimidir (Verheul vd., 2002; akt: Bacanak, Ülküder ve Öner, 2012). Sahip olunan girişimci kişilik özellikleri, aile, çevredeki girişimcilik modelleri, ekonomik şartlar ve iş imkânlarından etkilenecek şekilde geliştiği gibi eğitim sürecinden de etkilenmektedir (Abdullaeva, 2007; Cansız, 2007). Girişimcilik eğitiminde amaç, kişide var olan ama gizli kalmış girişimci niteliklerini ortaya çıkarmaktır (Şahin, 2006). Günümüzde eğitim sistemlerinden beklenen de yaratıcı, yenilikçi, eleştirel düşünen, öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirmesidir (Çalık ve Sezgin, 2005). Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin desteklenip, geliştirilmesi ve buna fırsat tanıyan bir ortam oluşturulmasında okul yöneticileri ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Özellikle eğitim öğretim sürecini şekillendiren ve öğrencilere model olan kişiler olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin kişisel ve mesleki girişimcilik özellikleri yetiştirdikleri öğrenciler üzerinde etkili olacaktır (Bacanak, Ülküder ve Öner, 2012).

Sosyal Destek Kavramı

Sosyal bir varlık olan insanın yaşamını devam ettirirken önemli olan ihtiyaçlarının karşılanmasında çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek oldukça önemli etkiye sahiptir. İnsan hayatının her anında olduğu gibi özellikle zor ve stresli dönemlerinde ihtiyaç duyduğu destek her zamankinden fazladır. Çünkü aldığı destek sayesinde birey, bu dönemleri daha kolay atlatabilmektedir. Bununla birlikte sadece sıkıntılı anlar yaşayan bireyler kadar, sosyal destek sağlıklı bireyler için de önemlidir (Annak, 2005).

Birey için önemli bir motivasyon kaynağı olan sosyal destek ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır (Ateş, 2012). Bireyin gereksinim duyduğunda çevresinden elde edeceği duygusal, sosyal, bilişsel ve araçsal yardımlar sosyal destek olarak belirtilmektedir (Cohen, 2004; Cohen ve Wills, 1985). Benzer şekilde Thoits (1986, akt: Abay, 2009) de aile üyeleri, arkadaşlar, iş arkadaşları, akrabalar ve komşular gibi önemli kişiler tarafından bireye yapılan sosyo duygusal, araçsal ve bilgisel yardımlar gibi yardımcı işlevlerin sosyal destek anlamına geldiğini belirtmektedir. Yıldırım (1997) ise sosyal desteği bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek olarak belirtirken, Ekinci ve Ekici (2003) de bireyin ihtiyaçlar hiyerarşisinde var olan ait olma, sevgi, takdir ve kendini gerçekleştirme gibi temel ihtiyaçlarının başka bireylerle (arkadaşları, ailesi, üstleri veya profesyonel danışmanlar vb.) kurduğu etkileşim sonucunda tatmin edilmesi şeklinde tanımlamışlardır.

Algılanan sosyal destek ise bireyin yaşamının çeşitli rol alanlarında geliştirdiği kendilerine değer verildiğini, özen gösterildiğini, gereksinim duyduklarında başvurabilecekleri insanların bulunduğu, sahip oldukları ilişkilerde tatmin oldukları inancını işaret eden bir kavramdır, kısaca ilişkiden sağlanan doyumdur (Karadağ, 2007). Diğer bir ifade ile bireyin anne-baba, arkadaş, öğretmen ve topluluk üyeleri gibi diğer insanlar tarafından ilgi ve değer görme algısı olarak nitelendirilebilmektedir (Saylor ve Leach, 2009).

Bireylerin algıladığı sosyal desteğin işlevleri, gereksinim duyduğu hizmet ve malzemeleri sağlayarak duygusal bakımdan rahatlık sağlama, sorunlarıyla ilgili rehberlik ederek başa çıkma yolları sağlama, performans geliştirici geribildirim sunma, kişisel gelişime katkıda bulunma, günlük yaşamda ve gereksinim ile kriz anında bireylerarası bağlantılar sağlayarak stresin olumsuz etkilerine karşı koruma vb. şekillerdedir (Sarason, Levine, Basham ve Sarason, 1983; Kazak ve Marvin 1984, Dunst ve Trivette, 1986). Bu işlevler, bireyin bebeklik döneminde çoğunlukla annelerce yerine getirilirken, çocukluk döneminde oyun, okul arkadaşları, öğretmenler sosyal destek kaynağı olmaya başlamakta zamanla belirtilen sosyal destek kaynakları çeşitlenip artmaktadır (Annak, 2005). Bu kaynaklar içine bazen bir yabancı bile dâhil olabilmektedir. Bu nedenle sosyal destek kaynaklarının aile, arkadaş, komşu, öğretmen, danışman gibi birçok ögeyi içerisinde barındırdığı

söylenbilir (Dunn, Putallaz, Sheppard ve Lindstrom, 1987; Jung, 1987; Shumaker ve Brownell, 1984; Winemiller, Mitchell, Sutliff ve Cline, 1993).

Öğretmenler açısından değerlendirildiğinde okuldaki problemlerin anlaşılıp çözümlenmesinde sosyal destek geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Eğitim öğretim süreci içerisinde oluşan işbirliği ve destek ortamı, öğretmenlerin birbirlerine daha çok destek olup yardım etmesini sağlamaktadır (Taştan, 2008). Diğer yandan sosyal desteğe sahip öğretmenler, aynı zamanda psikolojik olarak sağlıklı bireylerdir. Çünkü sosyal destek aynı zamanda koruyucu, tampon görevi görerek öğretmenleri okul ortamındaki olumsuz yaşam olayları, stres ve tükenmişliğe karşı da korumaktadır. Meslektaşlarının ve yöneticilerinin desteğini alan öğretmenler okuldaki sorunları diğerleriyle etkileşerek çözebilmekte, daha az tükenmişlik, fiziksel ve psikolojik problemler yaşamaktadırlar (Annak, 2005; Leiyer ve Maslach, 1988; akt: Yellice Yüksel, Kaner ve Güzeller, 2011). Okulda öğretmenlerin birbirine destek olup işbirliği yapmasında formal ve informal birçok farklı yol kullanılmaktadır. Bu süreç, bazı öğretmenlerin problemlerinin çözümünde hızlı ve daha az kaygı verici bir çözüm yolu bulmalarını da sağlamaktadır. Meslektaşlar arasındaki informal yardım, kahve ve çay molaları, tenefüsler, koridorlar ya da herhangi bir sosyal ortam içerisinde olabilmektedir. Bu yüzden informal destek, okuldaki işbirliği ortamının oluşmasında ayrı öneme sahiptir (Taştan, 2008). Böyle bir ortamın oluşturulup sürdürülmesinde ise yönetici ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Girişimcilik ve Sosyal Destek İlişkisi

Eğitim süreci işlevi gereği sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel, bilimsel ve teknolojik pek çok alanla ilişkili olan, sadece okul yıllarıyla sınırlanılmayıp ömür boyu sürecek bir süreçtir. Yaşam boyu eğitim bu durumun göstergesidir. Eğitimin amacı bireyleri sadece kendisine ya da içinde bulunduğu topluma uyumlu birey yapmak değil, aynı zamanda yaşadığı dünyaya uyum sağlayabilecek bilgi, beceri, değer ve davranışlarla donatmaktır. Gün geçtikçe küçülen dünyada sosyal, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanda yaşanan hızlı değişim ve gelişim, büyüme ve kalkınma için girişimciliğe olan ihtiyacın bir kat daha artması, eğitim sürecine olan ihtiyacı da artırmaktadır (Polat ve Aktop, 2010). Bu durum okullar için değerlendirildiğinde, hem çalışanlarda hem de yetiştirilen öğrencilerde aranan niteliklerin çağın koşullarına göre değişmesi anlamına da gelmektedir. Türkiye'de mevcut eğitim sisteminin her ne kadar çağdaş eğitimi, dolayısıyla girişimciliği desteklediği dile getirilse de bunun çoğunlukla teoride kaldığı, uygulamada sorunlarla karşılaşıldığı da görülmektedir. Türk insanındaki girişimcilik eksikliğine eğitim sistemindeki eksiklik ve çarpıklıklar da eklenince öğretmenlerin girişimci davranışlarda bulunmaları oldukça zorlaşmaktadır (Polat ve Aktop, 2010). Oysa

yetiştirilecek nesillerin kazanacakları özelliklerde öğretmenlerin önemli rol model kaynağı olduğu düşünülürse, bugünün öğretmenlerinin girişimci özelliklere sahip olmasının büyük önem taşıdığı anlaşılabacaktır. Diğer yandan okullar, insan ilişkilerinin en yoğun şekilde yaşandığı kurumlardır. Okul içerisinde yönetici ya da öğretmenlerin birbirlerine sağlayacakları sosyal destek okulun amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli katkılar sağlayacağı gibi yaratıcı, farklı fikirler ve girişimler de bulunmasını da kolaylaştıracaktır. Çünkü meslektaşları tarafından desteklendiğini gören ya da hisseden bir çalışan, yalnız olmadığını düşünüp kendini o kuruma ait hissedecek, yaptığı işten zevk alarak motivasyonu ve performansı yüksek olacak, sorunlarını kolay çözebilecek, takım çalışmasına daha yatkın olacak, destek almayan çalışanlara göre daha az stres ve tükenmişlik yaşayacaktır. Belirtilen durumlar öğretmenlerin girişimci davranışlarını doğrudan etkileyen özelliklerdir. Çünkü bireyin girişimci davranışlar sergilemesinde kişilik özellikleri kadar çevresel faktörlerin de önemli olduğu unutulmamalıdır. Nitekim çalışanın yönetimin (Hornsby vd., 2002; akt: Zampetakis, Beldekos ve Moustakis, 2009), aile ve meslektaşlarının (Venkatachalam, 1995; akt: Taştan, 2008) desteğini algılaması onları girişimci davranmaya iten faktörler arasındadır. Yönetimin ya da meslektaşlarının desteğini görmeyen bir çalışan, girişimciliğin temel göstergesi olan risk ve sorumluluk alma davranışlarını göstermeyecek, geri planda pasif kalacak, sadece yapması gerekeni istediği için değil yapması gerektiği için yapacaktır. Diğer yandan eğitim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin, öğrencilere bağımsız ve etken girişimcilik değerlerini kazandırabilmelerinin önkoşulu, öncelikle kendilerinin bu değerlere sahip olduklarını bilmeleri ve davranış olarak sergilemelerinden geçmektedir. Belirtilen gerekçeler doğrultusunda yapılan bu araştırma ile öğretmenlerin girişimcilik değerleri ile sosyal destek algıları ortaya konulmaya çalışılarak iki değişkene yönelik algıları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı ilköğretim okulu öğretmenlerinin girişimcilik değerleri ve sosyal destek düzeylerine ilişkin algılarını belirlemek, bu iki değişkene yönelik algıları arasında anlamlı ilişki olup olmadığını saptamak ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre bu iki değişkene yönelik algılarında anlamlı fark ortaya çıkıp çıkmadığını tespit etmektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

Bolu ili merkez ilçe ilköğretim okulu öğretmenlerinin;

- a) Girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyine yönelik algı düzeyleri nedir?
- b) Girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyine yönelik algı düzeyleri cinsiyet, branş, yaş, eğitim durumu, kıdem ve meslekten memnuniyet durumu değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir?

c) Girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin girişimcilik davranışları ile sosyal destek algıları arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik betimsel nitelikte ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlardır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. İlişkisel tarama modelleri ise iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2002). Bu doğrultuda araştırmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin sosyal destek algıları ile girişimcilik davranışları arasındaki ilişki, sosyal destek düzeylerini ölçmeye yönelik bir ölçekle elde edilen veriler ile girişimcilik davranışlarını ölçmeye yönelik bir ölçekten elde edilen veriler çözümlenerek belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Bolu il merkezinde bulunan 39 kamu ilköğretim okulunda görevli 1159 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılamayacağı için basit seçkisiz örneklem alma metodu kullanılarak, örneklem alınmıştır. Krejcie ve Morgan (1970)'a göre 1159 öğretmeni 287 öğretmen temsil etmektedir. Ulaşılan 287 öğretmenin 268'i dağıtılan ölçekleri doldurmuş ve değerlendirmeye alınmıştır. Örneklemi oluşturan öğretmenlere ait kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Değişken		N	%	Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	152	56,7	Branş	Sınıf	160	59,7
	Erkek	116	43,3		Branş	108	40,3
Eğitim durumu	Yüksekokul	28	10,4	Meslekten memnuniyet	Çok memnun	38	14,2
	Fakülte	208	77,6		Memnun	177	66,0
	Lisansüstü	32	11,9		Memnun değil	53	19,8

Yaş	21-30	83	32,0	Kıdem	1-5 yıl	45	16,8
	31-40	114	42,5		6-10 yıl	83	31,0
41-50	54	20,1	11-20 yıl	97	36,2		
51 ve üzeri	17	6,3	21-30 yıl	25	9,3		
Toplam öğretmen						268	100,0

Tablo 1'e göre öğretmenlerin % 56,7'si kadın, %43,3'ü erkek; %59,7'si sınıf, %40,3'ü branş öğretmeni; %10,4'ü yüksekokul, %77,6'sı fakülte, %11,9'u lisanüstü mezun; %32'si 21-30 yaş, %42,5'i 31-40 yaş; %20,1'i 41-50 yaş, %6,3'ü 51 ve üstü yaş grubu; %16,8'i 1-5 yıl, %31,0'u 6-10 yıl, %36,2'si 11-20 yıl, %9,3'ü 21-30 yıl, %6,7'si 30 yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Meslekten memnuniyet durumu dağılımlarına bakıldığında öğretmenlerin %14,2'si "çok memnun", % 66,0'ı "memnun", % 19,8'i ise "memnun değil".

Araştırma 4+4+4 sistemi uygulamaya geçilmeden, ilköğretim okullarının uygulamada olduğu süreçte gerçekleştirildiği için ilköğretim okulu kavramı kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Girişimcilik Değerleri Ölçeği' ve 'Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği' olmak üzere iki farklı ölçek kullanılmıştır. Toplanan verilerin çözümlemesi SPSS for Windows 17.0 paket programıyla yapılmış, istatistiksel tekniklerden frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Kruskal Wallis testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Kullanılan ölçme araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Girişimcilik Değerleri Ölçeği: Girişimcilik Değerleri Ölçeği, Artan ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen, 16 madde ve 3 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutları "itaat", "bağımsızlık" ve "edilgenlik"tir. Ölçek 5'li likert tipi bir ölçek olup, (1) Hiçbir zaman 1.00-1.79, (2) Nadiren 1.80-2.59, (3) Ara Sıra 2.60-3.39, (4) Çoğunlukla 3.40-4.19, (5) Her zaman 4.20-5.00 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa değerleri itaat boyutunda .68, bağımsızlık boyutunda .62, edilgenlik boyutunda .66 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ölçeğin toplam cronbach alfa değeri .67 olarak hesaplanmıştır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS), bireylerin sosyal destek düzeylerini ölçmek amacıyla, Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilen, Eker ve Arkar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan bir ölçektir. Ölçek, "aile", "arkadaşlar" ve "özel bir insan" alt boyutlarından oluşup, bu üç farklı kaynaktan alınan desteğin yeterliliğini ölçmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde her alt ölçekten alınan puanların toplanması ile alt ölçek puanları elde edilmekte, tüm alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Ölçekten

alınan toplam puan algılanan sosyal desteğin düzeyini belirtmektedir. Ölçekte bahsedilen özel kişi flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu ve doktor olarak ölçekte örneklendirilmiştir. Ölçek, 7'li likert tipindedir. Ölçekte alınan yüksek puanlar yüksek sosyal desteğe, düşük puanlar ise düşük düzey sosyal desteğe işaret etmektedir. Elde edilen puanın yüksek olması, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Altay, 2007). Eker ve Akar (2001) ölçeği gözden geçirmiş, faktör yapısı ve geçerlik, güvenilirlik çalışmasını yapmışlardır. Bu araştırmada ölçeğin, cronbach alfa değerleri aile boyutunda .85, arkadaş boyutunda .88, özel bir insan .92, toplamda .89 olarak bulunmuştur.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmada ulaşılan bulgular araştırmanın alt problemlerine uygun olarak verilmiş ve tartışılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda önce öğretmenlerin girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine, daha sonra kişisel değişkenlere göre öğretmenlerin girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyinin anlamlı fark gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara, son olarak da öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile girişimcilik değerlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığına yönelik bulgulara yer verilip, tartışılmıştır.

Öğretmenlerin Girişimcilik Değerleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Tablo 2'de öğretmenlerin girişimcilik değerlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 2. Girişimcilik Değerlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

		Madde	N	\bar{X}	S
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	Hedeflerimi kendim belirlemeyi uygun bulurum.	268	4,28	,621
		Kendim için düşündüklerime saygı duyulmasını isterim.	268	4,39	,659
		Her konuda inisiyatif kullanmayı uygun bulurum.	268	3,65	,863
		Toplam	268	4,11	,483
Ed		Sorumluluğu başka birinin almasını tercih	268	2,51	,977

	ederim.			
	Bir işi yapmaya zorunlu oluncaya kadar kendimi zora sokmam.	268	2,69	1,139
	Eğer mecbur olursam sorumluluk alırım.	268	3,40	1,234
	Çok çalışmanın insanı bir yere getirdiğini görmedim	268	2,16	1,209
	Toplam	268	2,69	,776
	Benimle ilgili kararların aile büyüklerim tarafından alınmasını uygun bulurum.	268	1,78	1,012
İtaat	Ailemin ve okulun koyduğu kurallara mutlaka uyarım.	268	3,81	,852
	Ailem geleceğimi planlayabilir.	268	2,27	1,091
	Toplam	268	2,63	,719

Tablo 2’de sahip olunan girişimcilik değerlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin sahip olduğu girişimcilik değerlerinden en yüksek ortalamanın $\bar{X}=4,11$ ile çoğunlukla şeklinde “bağımsızlık” boyutunda olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin girişimcilik değerlerinden en çok “bağımsızlık” değerlerini benimsediklerini göstermektedir. Bağımsızlık değerleri incelendiğinde öğretmenlerin kendisi için düşündüklerine saygı duyulmasını $\bar{X}=4,39$ ortalama ile “her zaman” beledikleri, $\bar{X}=4,28$ ortalama ile hedeflerini kendilerinin belirlemesini “her zaman” uygun buldukları, $\bar{X}=3,65$ ortalama ile her konuda insiyatif kullanmayı “çoğunlukla” uygun buldukları görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin “edilgenlik” boyutuna verdikleri görüşlerin ortalaması $\bar{X}=2,69$ ile “ara sıra” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu boyutta öğretmenlerin eğer mecbur olurlarsa “çoğunlukla” ($\bar{X}=3,40$) sorumluluk almaya meyilli oldukları, “ara sıra” ($\bar{X}=2,69$) bir işi yapmaya zorunlu oluncaya kadar kendilerini zora sokmadıkları, “nadiren” ($\bar{X}=2,51$) sorumluluğu başka birinin almasını tercih ettikleri ve yine “nadiren” ($\bar{X}=2,16$) çok çalışmanın insanı bir yere getirdiğini görmediklerini, belirttikleri görülmektedir. Öğretmen görüşlerinde en düşük ortalama $\bar{X}=2,63$ ile ara sıra düzeyinde “itaat” boyutundadır. Bu boyutta öğretmenlerin kendileri ile ilgili kararların aile büyükleri tarafından alınmasını “hiçbir zaman” uygun bulmadıkları ($\bar{X}=1,78$), ailesinin ve okulun koyduğu kurallara “çoğunlukla” uydukları ($\bar{X}=3,81$), ailelerinin geleceklerini planlamalarını “nadiren” uygun bulduklarını ($\bar{X}=2,27$) belirttikleri görülmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin girişimcilik değerlerinden en çok “bağımsızlık” en düşük de “edilgenlik” değerlerini benimsedikleri anlaşılmaktadır. Bu durum öğretmenlerin yüksek düzeyde girişimcilik değerlerine sahip olmayı ifade eden bağımsızlık ve etkenlik değerlerine sahip olduklarını

göstermektedir. Girişimci öğretmenler okullarında, yaratıcı fikirleri harekete geçirme ve geliştirme yeteneğine sahip öğretmenlerdir. Her zaman sorumluluk yüklenmeye hazır olup, güvenilir, etkileyici ve bağımsızdırlar. Aynı zamanda iyi bir planlamacı ve organizatör olup, etkili iletişim becerilerine sahip ve müzakerecidirler. Okul amaçları doğrultusunda okullarının gelişimi için risk almaktan çekinmezler. Belirtilen özellikler bilgi çağının öğretmenlerinde aranılan özelliklerdir. Bu özellikler hem okul gelişimi, hem öğretmenin bireysel gelişimi hem de yetiştirdikleri bireylere kazandıracakları özellikler bakımından oldukça önemlidir.

Tablo 3’de algıladıkları sosyal destek düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 3. Algılanan Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

		Madde	N	\bar{X}	S
Algılanan Sosyal Destek Düzeyi	Aile	Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır	268	6,56	1,128
		İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım	268	6,53	1,129
		Sorunlarımı ailemle konuşabilirim	268	6,48	1,127
		Kararlarımı vermede ailem bana yardımcı olmaya isteklidir.	268	6,53	1,047
		Toplam	268	6,52	,908
	Arkadaş	Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar	268	6,15	1,249
		İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.	268	5,97	1,427
		Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.	268	6,28	1,281
		Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim	268	6,12	1,358
		Toplam	268	6,13	1,180
	Özel Bir İnsan	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var.	268	5,77	1,923
		Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan var.	268	5,87	1,778
		Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var.	268	5,83	1,805
		Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren insan var.	268	5,91	1,716
		Toplam	268	5,84	1,592
Toplam			268	6,17	,994

Öğretmenlerin “aile” alt boyutunda algılanan sosyal destek düzeylerinin \bar{X} =6,52 (7 maksimum değer) değeriyle hayli yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin ailelerinden yüksek düzeyde destek gördüklerini

göstermektedir. Aileleri öğretmenlerin birinci derece yakınlarıdır. Öğretmenlerin yaptıkları iş sürekli olarak çocuklarla birlikte olma, mesleki gereklilik olarak sürekli gelişme, farklı ortamlarda yaşanan olumsuz durum ve olaylar, yaşam şartları zor ve stresli dönemler geçirmesine neden olabilmektedir. Zor anlarda ya da normal dönemlerde aileden alınacak destek öğretmenlerin rahatlamasını, zorlukların üstesinden kolaylıkla gelmelerini, işlerine daha fazla zaman ayırmalarını sağlamaktadır. Çünkü sıkıntılı anlarda kişilerin yakınlarından destek görmeleri süreci zararsız ya da daha az zararlı atlatmalarını sağlamaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulgulardan da öğretmenlerin ailelerinden yüksek düzeyde destek aldıkları anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bulgu Procidano ve Heller (1983, akt: Abay, 2009)'ın çalışmalarında ortaya çıkan aileden algılanan sosyal desteğin fazla olduğu bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Benzer şekilde “arkadaş” $\bar{X}=6,13$ (7 maksimum değer) ve “özel bir insan” $\bar{X}=5,84$ (7 maksimum değer) alt boyutlarında aritmetik ortalama değerleri, öğretmenlerin bu boyutlarda algıladıkları sosyal destek düzeylerinin de yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Arkadaşlardan alınan sosyal desteğin eksikliği çocuk ve ergenin bir gruba ait olma duygusunu olumsuz etkilemesi, yalıtım ve yabancılaşma ile bağlantılı olması nedeniyle okulu bırakma ya da okula devam etmeme riski oluşturan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Lagana, 2004). Bu durum yetişkinler için değerlendirdiğinde benzer sonuçlar taşımaktadır. Aksi durum ise öğretmenlerin kendilerini bir gruba hatta okula ait hissetmelerini, bağlılık bütünleşme gibi olumlu durumların yaşanmasına neden olacaktır.

Tablo 3’de alt boyutlar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde en düşük aritmetik ortalamanın $\bar{X}=5,84$ ile “özel bir insan” alt boyutunda olduğu, buna karşılık “aile” ($\bar{X}=6,52$) ve “arkadaş” ($\bar{X}=6,13$) alt boyutlarında sosyal destek puanları “özel bir insan” alt boyutuna göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre ölçeğin tamamından alınan toplam puan ortalaması öğretmenlerin aile, arkadaş ve özel bir insandan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=6,17$) (7 maksimum değer) oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusu Altay (2007)'in çalışmasından elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Bağımsız Değişkenlere Yönelik Öğretmenlerin Girişimcilik Değerleri ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Cinsiyet değişkeni;

Tablo 4. Girişimcilik Değerleri ve Algılanan Sosyal Desteğe İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Durumu Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Değişke n	N	\bar{X}	S	p
Girişimcili k Değerleri	Bağımsızlık	Kadın	116	4,05	,489	,081
		Erkek	152	4,16	,476	
	Edilgen	Kadın	116	2,81	,733	,029*
		Erkek	152	2,60	,797	
	İtaat	Kadın	116	2,66	,738	,575
		Erkek	152	2,61	,707	
Algılanan Sosyal Destek	Aile	Kadın	116	6,51	,865	,874
		Erkek	152	6,53	,943	
	Arkadaş	Kadın	116	6,11	1,154	,875
		Erkek	152	6,14	1,204	
	Özel Bir İnsan	Kadın	116	5,85	1,526	,934
		Erkek	152	5,83	1,645	

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyet değişkeninin, öğretmenlerin sahip oldukları girişimcilik değerlerinden sadece “edilgen” alt boyutunda anlamlı fark ortaya çıkardığı görülmektedir (p<.05). Anlamlı fark çıkan bu boyutta kadın ve erkek öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamaları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla edilgen değerlere sahip olduğu, yani pasif, yapılan işten etkilenen kişiler olduğu söylenebilir. Nitekim Arı (1989) yaptığı çalışmada erkeklerin kızlara oranla daha atılgan ve girişimci davranışlar sergilediğini ortaya koymuştur. Cinsiyet rolleri tarihsel süreçte toplumlara göre değişse de cinsiyet temelindeki kadının erkeğe göre ikinci sırada olduğu anlayışının yaygınlığı ne yazık ki değişmemiştir (Goffe ve Scase, 1992; akt: Yılmaz ve Sünbül, 2009). Geleneksel olarak belirlenmiş bu rolün kabulü kadınların erkeklere bağımlılıklarının ölçüsünü de gösterdiği gibi, pek çok kadının sosyal konumunun erkekler tarafından belirlendiğini de göstermektedir.

Tablo 4’de öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek puanları incelendiğinde ise cinsiyet değişkenine göre hiçbir alt boyutta .05 düzeyinde anlamlı bir fark ortaya çıkmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Ünsal (1996) ve Annak (2005) da araştırmalarında algılanan sosyal destek düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulmamışlardır. Bunun yanında Güngör (1996), Bayram (1996), Çivilidağ (2003), Altay (2007), Abay (2009) ve Karataş (2009) araştırmalarında kadınların erkeklere oranla daha çok sosyal destek algıladıklarını ortaya koymuşlardır. Bu durum toplumsal yapıdan kaynaklanabilir. Toplumsal yapıda cinsiyet rolleri olarak kadın ve erkeğe yönelik farklı tutumların sergilenmesi sosyal desteğinde farklı ya da

benzer şekilde algılanmasına neden olabilmekte, hatta bu durum arkadaşlarıyla kuracakları ilişkileri de yakınlaştırıp uzaklaştırabilmektedir. Örneğin, kadınların genellikle sıcak, duyarlı ve sorunlarını başkalarıyla paylaşabilen insanlar olmaları beklendiği için sosyal destek kaynaklarını daha rahat kullandıkları da söylenmektedir (Sorias, 1988).

Branş değişkeni;

Tablo 5. Girişimcilik Değerleri ve Algılanan Sosyal Desteğe İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	S	p
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	Sınıf öğretmeni	160	4,11	,481	,923
		Branş öğretmeni	108	4,11	,489	
	Edilgen	Sınıf öğretmeni	160	2,69	,799	,937
		Branş öğretmeni	108	2,70	,743	
	İtaat	Sınıf öğretmeni	160	2,65	,736	,561
		Branş öğretmeni	108	2,60	,694	
Algılanan Sosyal Destek	Aile	Sınıf öğretmeni	160	6,56	,810	,395
		Branş öğretmeni	108	6,47	1,038	
	Arkadaş	Sınıf öğretmeni	160	6,13	1,227	,975
		Branş öğretmeni	108	6,13	1,113	
	Özel Bir İnsan	Sınıf öğretmeni	160	5,84	1,569	,949
		Branş öğretmeni	108	5,85	1,632	

Tablo 5 incelendiğinde branş değişkenine göre öğretmenlerin hem sahip olunan girişimcilik değerleri bakımından hem de algıladıkları sosyal destek düzeyleri bakımından hiçbir alt boyutta .05 düzeyinde anlamlı fark ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bu durumda sınıf ve branş öğretmenlerinin branş değişkenine göre girişimcilik değerlerine ve algıladıkları sosyal destek düzeyi bakımından birbirine benzer düşüncelere sahip oldukları söylenebilir. Diğer yandan Abay (2009) ve

Çivilidağ (2003) ise araştırmalarında algılanan sosyal desteğin branş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya koymuşlardır. Örgütsel ortamın farklılığından kaynaklanabilecek bu durum göz önüne alındığında okullarda öğretmenlerin sosyal destek algılarını hissetmeleri ve artırılması için motivasyonu artırıcı sözel veya yazılı araçların kullanması, etkinliklerin yapılmasının faydalı olabileceği ve onların okulda daha fazla girişimci davranmalarına neden olabileceği söylenebilir.

Eğitim durumu değişkeni;

Tablo 6. Girişimcilik Değerleri ve Algılanan Sosyal Desteğe İlişkin Öğretmen Algılarının Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi

	Boyutlar	Eğitim durumu	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	Yüksekokul	28	3,89	2	2,391	,069	-
		Fakülte	208	4,14				
		Lisansüstü	32	4,06				
	Edilgen	Yüksekokul	28	2,74	2	1,147	,331	-
		Fakülte	208	2,71				
		Lisansüstü	32	2,48				
	İtaat	Yüksekokul	28	2,84	2	1,812	,145	-
		Fakülte	208	2,62				
		Lisansüstü	32	2,47				
Algılanan Sosyal Destek	Aile	Yüksekokul	28	6,61	2	,261	,854	-
		Fakülte	208	6,52				
		Lisansüstü	32	6,45				
	Arkadaş	Yüksekokul	28	6,25	2	,110	,954	-
		Fakülte	208	6,12				
		Lisansüstü	32	6,09				
	Özel Bir İnsan	Yüksekokul	28	5,88	2	1,048	,372	-
		Fakülte	208	5,84				
		Lisansüstü	32	5,91				

Tablo 6 incelendiğinde eğitim durumu değişkenine göre öğretmenlerin sahip olunan girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri bakımından branş değişkeninde olduğu gibi hiçbir alt boyutta .05 düzeyinde anlamlı fark ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bu durumda yüksekokul, lisans ve lisansüstü mezun olma durumlarına göre öğretmenlerinin girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyi bakımından birbirine benzer düşüncelere sahip oldukları söylenebilir. Elde

edilen bu sonuç, Yılmaz vd. (2008) ve Abay (2009) çalışmalarında elde ettikleri eğitim durumu değişkenine göre öğretmenlerin algıladıkları desteğin farklılaşmadığı sonucu ile paralellik göstermektedir.

Yaş değişkeni;

Tablo 7. Girişimcilik Değerleri ve Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Öğretmen Algılarının Yaş Değişkeni Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	s	χ^2	p	Anlamlı Fark	
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	21-30	83	4,06	3	3,438	,017*	31-40/21-30; 31-40/51ve üstü
		31-40	114	4,19				
		41-50	54	4,08				
		51ve üstü	17	3,84				
	Edilgen	21-30	83	2,61	3	,753	,521	-
		31-40	114	2,75				
		41-50	54	2,66				
		51ve üstü	17	2,84				
	İtaat	21-30	83	2,57	3	2,133	,096	-
		31-40	114	2,65				
		41-50	54	2,54				
		51ve üstü	17	3,02				
Algılanan Sosyal Destek	Aile	21-30	83	6,43	3	,417	,741	-
		31-40	114	6,57				
		41-50	54	6,55				
		51ve üstü	17	6,54				
	Arkadaş	21-30	83	6,16	3	,436	,727	-
		31-40	114	6,14				
		41-50	54	5,99				
		51ve üstü	17	6,33				
	Özel Bir İnsan	21-30	83	5,71	3	,598	,617	-
		31-40	114	5,94				
		41-50	54	5,93				
		51ve üstü	17	5,54				

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin sahip olduğu girişimcilik değerlerinin yaş değişkenine göre “edilgen” ve “itaat” alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir fark ortaya çıkarmazken, “bağımsızlık” ($F_{(3-264)} = 3,438$, $p < 0.05$) alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı farka yol açtığı görülmektedir. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan test sonuçlarına göre; 31-40 yaş aralığında bulunan öğretmenler ($\bar{X} = 4,19$), 21-30 yaş ($\bar{X} = 4,06$) ve 51 ve üstü yaş aralığında ($\bar{X} = 3,84$) bulunan öğretmenlerden daha fazla “bağımsızlık” değerlerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. 31-40 yaş aralığında bulunan öğretmenler buldukları pozisyon, yapacakları iş ve gösterecekleri performansa yönelik gerekli bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip öğretmenlerdir. Buna karşın 21-30 yaş grubu işe yani başlayan, 51 yaş ve üstü emekliliği yakınlaşmış öğretmenlerdir. Bu iki yaş grubundaki öğretmenlerle karşılaştırıldığında 31-40 yaş grubu öğretmenler bir başkasının yardımına daha az ihtiyaç olarak hisseder ve bağımsız davranmayı tercih ederler. Araştırma sonuçları da bu durumu göstermektedir. Tablo 7’de öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmadığı görülmektedir. Çivilidağ (2003) ve Abay (2009)’ın öğretmenlerle yaptığı çalışma sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir.

Kıdem değişkeni;

Tablo 8. Girişimcilik Değerlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Boyutlar	Kıdem	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	1-5 yıl	45	4,11	4	2,344	,055	-
		6-10 yıl	83	4,09				
		11-20 yıl	97	4,19				
		21-30 yıl	25	3,98				
		30 yıl üstü	18	3,87				
	Edilgen	1-5 yıl	45	2,58	4	,945	,438	-
		6-10 yıl	83	2,66				
		11-20 yıl	97	2,80				
		21-30 yıl	25	2,55				
		30 yıl üstü	18	2,68				
	İtaat	1-5 yıl	45	2,46	4	1,129	,343	-
		6-10 yıl	83	2,59				
		11-20 yıl	97	2,66				
		21-30 yıl	25	2,72				
		30 yıl üstü	18	2,83				

Algılanan Sosyal Destek	Aile	1-5 yıl	45	6,41	4	,888	,471	-
		6-10 yıl	83	6,56				
		11-20 yıl	97	6,48				
		21-30 yıl	25	6,81				
		30 yıl üstü	18	6,45				
	Arkadaş	1-5 yıl	45	6,29	4	,921	,452	-
		6-10 yıl	83	6,13				
		11-20 yıl	97	6,00				
		21-30 yıl	25	6,42				
		30 yıl üstü	18	6,00				
	Özel Bir İnsan	1-5 yıl	45	5,87	4	,588	,672	-
		6-10 yıl	83	5,87				
		11-20 yıl	97	5,82				
		21-30 yıl	25	6,12				
		30 yıl üstü	18	5,37				

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile kıdem değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin girişimcilik değerleri ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin kıdem değişkenine göre birbirine benzer olduğu söylenebilir. Altay (2007) ve Abay (2009)'ın çalışmaları araştırmada ortaya çıkan algılanan sosyal destek düzeyi ile paralellik taşırken, Çivilidağ (2003)'ın çalışması ile çelişmektedir. Çivilidağ (2003) çalışmasında kıdem yılı arttıkça sosyal destek algısının arttığını tespit etmiştir.

Meslekten memnuniyet durumu;

Tablo 9. Girişimcilik Değerleri ve Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Öğretmen Algılarının Meslekten Memnuniyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi

	Boyut	Memnuniyet	N	\bar{X}	s	χ^2	p	Anlamlı Fark
Girişimcilik Değerleri	Bağımsızlık	Çok Memnun	28	4,21	2	1,791	,169	-
		Memnun	208	4,12				
		Memnun Değil	30	4,02				
	Edilgen	Çok Memnun	28	3,09	2	8,757	,000*	1-2
		Memnun	208	2,68				
		Memnun Değil	30	2,43				
	İtaat	Çok Memnun	28	2,46	2	1,164	,314	-
		Memnun	208	2,66				
		Memnun Değil	30	2,63				
Al	Aile	Çok Memnun	38	6,28	2	1,666	,191	-

	Memnun	177	6,54				
	Memnun Değil	53	6,62				
Arkadaş	Çok Memnun	38	5,87	2	1,344	,263	-
	Memnun	177	6,14				
	Memnun Değil	53	6,28				
Özel Bir İnsan	Çok Memnun	38	5,72	2	,283	,754	-
	Memnun	177	5,83				
	Memnun Değil	53	5,97				

*p<.01, (1: Çok memnun, 2: Memnun, 3: Memnun değil)

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin sahip olduğu girişimcilik değerleri meslekten memnun olma değişkenine göre “bağımsızlık” ve “itaat” alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir fark ortaya çıkarmazken; “edilgen” ($F_{(2-265)} = 8,757$, $p < 0.01$) alt boyutunda anlamlı farka yol açtığı görülmektedir. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan LSD testi sonuçlarına göre; anlamlı fark mesleğinden “çok memnun” ($\bar{X} = 3,09$) olanlarla “memnun” ($\bar{X} = 2,68$) ve “memnun olmayan” ($\bar{X} = 2,43$) öğretmenler ve “memnun” ($\bar{X} = 2,68$) ve “memnun olmayan” ($\bar{X} = 2,43$) öğretmenler arasındadır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, mesleğinden çok memnun olan öğretmenlerin memnun ve memnun olmayan öğretmenlere göre, mesleğinden memnun olan öğretmenlerin memnun olmayan öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları dolayısıyla daha fazla girişimcilik değerlerine sahip oldukları söylenebilir. Aynı tabloda öğretmenlerin meslekten memnuniyet durumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında da .05 düzeyinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu durumda öğretmenlerin mesleklerinden memnun olma durumlarına göre algıladıkları sosyal destek düzeyinin de birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Mesleğinden memnun olan öğretmenler işini severek yapan öğretmenlerdir. Bu öğretmenler mesleğinden memnun olmayanlara göre daha yüksek motivasyon ve performansa sahip olup, bütün enerjilerini işlerine yöneltirler. Pozisyonlarının gerektirdiği görevi işleri olduğu için değil, kendileri istedikleri için gönüllü olarak yapmaktadırlar. Karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden kolaylıkla gelip stresle kolay başa çıkabilmekte ve daha az tükenmişlik yaşamaktadırlar. Takım çalışmasına yatkın olup çevreleri tarafından kolaylıkla kabul edilmekte ve desteklenmektedirler. Belirtilen özelliklerle birlikte okulda hem yöneticisinin hem de meslektaşlarının desteğini gören bir öğretmen, girişimciliğin temel göstergesi olan risk ve sorumluluk alma davranışlarını daha rahat gösterecek, ön planda olup aktif olarak görev alacak, yapması gerekenlerin çok daha üstünde iş yapacaktır. Ayrıca kişilik özelliği bakımından girişimci olan öğretmenler, kendilerini, işlerini, çevrelerini çok iyi bilen kişiler olduğu unutulmamalıdır.

Öğretmenlerin Girişimcilik Değerleri ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 10. Girişimcilik Değerleri ile Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Ölçekler	Aile	Arkadaş	Özel İnsan	Sosyal Destek Toplam
Bağımsızlık	,094	,106	,013	,078
Edilgen	-,147*	-,142*	-0,83	-,146*
İtaat	,029	,016	,015	,023
Girişimcilik Değerleri	-,058	-,057	-,047	-,065
Toplam				

*p<.01

Tablo 10'da öğretmenlerin 'Girişimcilik Değerleri Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlarla 'Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayıları verilmiştir. Alt boyutlardan alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde, öğretmenlerin girişimcilik değerlerinden edilgenlik alt boyutu ile algılanan sosyal destek toplam puanı ve algılanan sosyal desteğin aile ve arkadaş alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek toplam puanı ile girişimcilik değerlerinin "edilgenlik" alt boyutu arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-,146$, $p<.01$). Buna göre öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek arttıkça edilgenliklerinin azaldığı ya da algıladıkları sosyal destek azaldıkça edilgenliklerinin arttığı söylenebilir.

Öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin "aile" alt boyutu ($r=-,147$, $p<.01$) ve "arkadaş" alt boyutu ($r=-,142$, $p<.01$) ile girişimcilik değerlerinin "edilgenlik" alt boyutu arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yukarıdaki ilişkiye benzer şekilde bu bulguya dayanarak da öğretmenlerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyi arttıkça edilgenliklerinin azalacağı ya da aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyi azaldıkça edilgenliklerinin artacağı söylenebilir.

Görüldüğü gibi araştırmada öğretmenlerin sahip oldukları girişimcilik değerleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek onların edilgenliklerini azaltmakta daha fazla etken, bağımsız ve daha fazla girişken davranmalarına neden olmaktadır. Polat ve Aktop (2010)'un araştırdıkları çalışmada da, öğretmenlerin örgütsel destek algısının, girişimcilik davranışlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin sahip olduğu en yüksek girişimcilik değeri çoğunlukla düzeyi ile bağımsızlık boyutunda olup, bu boyutu ara sıra düzeyi ile edilgenlik ve itaat boyutları izlemektedir. Öğretmenlerin aile, arkadaş ve özel bir insan boyutlarında algıladıkları sosyal destek düzeyi oldukça yüksektir.

Kişisel değişkenler açısından değerlendirildiğinde öğretmenlerin branş, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri hem sahip oldukları girişimcilik değerleri hem de algıladıkları sosyal destek düzeyi bakımından anlamlı fark ortaya çıkarmamıştır. Öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri, cinsiyet ve yaş değişkenleri bakımından hiçbir alt boyutta anlamlı bir fark ortaya çıkarmazken, sahip oldukları girişimcilik değerleri bakımından cinsiyet değişkeni edilgenlik alt boyutunda, yaş değişkeni bağımsızlık alt boyutunda anlamlı fark ortaya çıkarmıştır. Cinsiyet bakımından kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha fazla edilgen değerlere sahipken, yaş bakımından 31-40 yaş aralığında bulunan öğretmenler, 21-30 yaş ve 51 ve üstü yaş aralığında bulunan öğretmenlerden daha fazla bağımsızlık değerlerine sahiptirler.

Öğretmenlerin meslekten memnuniyet durumları algıladıkları sosyal destek düzeyleri bakımından anlamlı fark yaratmazken, girişimcilik değerlerinden edilgenlik alt boyutunda anlamlı fark ortaya çıkarmıştır. Mesleğinden çok memnun olan öğretmenler, memnun ve memnun olamayan öğretmenlere, mesleğinden memnun olan öğretmenler memnun olmayan öğretmenlere göre daha fazla edilgenlik değerlerine sahiptirler.

Öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek toplam puanı ve algıladıkları sosyal destek düzeyinin aile ve arkadaş alt boyutu ile girişimcilik değerlerinin edilgenlik alt boyutu arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı ilişki saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

-Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla edilgen değerlere sahip olma nedenleri araştırılıp, onları daha etken kılacak durumlar ortaya çıkarılmalıdır.

-21-30 yaş ve 51 ve üstü yaş aralığında bulunan öğretmenlerin, 31-40 yaş grubu öğretmenlerden daha az bağımsızlık değerlerine sahip olma nedenleri araştırılmalıdır.

-Öğretmen yetiştiren kurumların programlarına girişimcilik dersleri konularak, öğretmenler bu konuda gerekli yeterliliğe kavuşturulmalıdır.

-Öğretmenlerin mesleki gelişiminde, proje yapma, fikir üretme, sosyal gelişme, yenilik ve girişimcilik konularına özel önem verilmelidir.

Öğretmenleri meslekten memnun kılmayan nedenler araştırılıp, onların meslekten memnun olmalarını sağlayacak gerekli önlemler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- ABAY, A. (2009). İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Şiddet Algıları İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ABDULLAEVA, F. (2007). Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri Ve İş Değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sakarya.
- ALTAY, M. (2007). Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- ANNAK, B. B. (2005). Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- ARI, R. (1989). Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları İle Bazı Özlük Niteliklerinin Ben Durumlarına, Atılganlık Ve Uyum Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AYKAN, E. (2002). Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Özellikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- ATEŞ, B. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Destek Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı: 30, [Online]: <http://www.akademikbakis.org> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- AYTAÇ, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo Kültürel Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 15, 139-160.
- BACANAK, A., ÜLKÜDER, M. A. ve ÖNER, F. (2012). Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi ve Etkisi İle İlgili Görüşleri: Nitel Bir Araştırma. [Online]: http://kongre.nigde.edu.tr/xufbmek/dosyalar/tam_metin/pdf/2395-30_05_2012-15_47_45.pdf adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- BÖRÜ, D. (2006). Girişimcilik Eğilimi: Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Üzerinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- CANSIZ, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- COHEN, S. (2004). Social Relationships And Health. *American Psychologist*, 676-684.
- COHEN, S. ve WILLS, T. A. (1985). Stress, Social Support And The Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. [Online]: <http://psycnet.apa.org/?&fa=main.doiLanding&uid=1986-01119-001> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- ÇALIK T. ve SEZGİN, F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu Ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13(1), 55-66.
- ÇELİK A. ve AKGEMCİ, T. (2007). *Girişimci Kültürü ve KOBİ'ler*. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- ÇİVİLİDAĞ, A. (2003). Anadolu Lisesi ve Özel Lise Öğretmenlerinin İş Tatmini, İş Stresi ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DUNST C. J. ve TRIVETTE, C. M. (1986). Mediating Influences Of Social Support: Personal, Family, And Child Outcomes. *American Journal of Mental Deficiency*, 90 (4), 403-417. [Online]: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/2418680> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- DUNN, S. E., PUTALLAZ, M., SHEPPARD, B. H., ve LINDSTROM, R. (1987). Social Support And Adjustment in Gifted Adolescents. *Journal of Educational Psychology*, 79, 467-473. [Online]: <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=1988-21703-001> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- EKER, D., AKAR, H. ve YALDIZ, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlilik ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (1), 17-25.
- EKİNCİ, H. ve EKİCİ, S. (2003). İşletmelerde Örgütsel Stres Yönetim Stratejisi Olarak Sosyal Desteğin Rolüne İlişkin Görgül Bir Araştırma. *Sivas C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (1), 110.
- ERASLAN, L. (2011). İlköğretim Programlarında Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27, 82-94.
- GIBB, A. A. (1987). Enterprise Culture. *Journal of European Illustratıal*. 6.

- GÜNER H. ve KORKMAZ, A. (2011). İstihdamın Artırılmasında Girişimciliği Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İŞGEM'ler. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. 2 (1), 42-65. [Online]:www.calismailiskileridergisi.org/download_pdf.php?id=24&f...pdf adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- İÇERLİ, L., YILDIRIM, M. H. ve DEMİREL, Y. (2011). Kobilerde İç Girişimciliğin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma: Aksaray Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*.3(2), 177-187, [Online]: http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_YBD/arsiv/2011_2/leyla_icerli.pdf adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir
- JUNG, J. (1987). Toward A Social Psychology Of Social Support. *Basic and Applied Social Psychology*, 8(1& 2), 57-83.
- KAPU, H. (2001). Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci/Yöneticilerin Yaşamı ve Girişimcilik Değerleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARADAĞ, İ. (2007). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- KARASAR, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- KARATAŞ, H. (2009). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlikleri Ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARATEPE, G. (2006). Kadınları Girişimciliğe İten Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KAZAK, A., MARVIN, R. S. (1984). Differences, Difficulties And Adaptation: Stress And Social Network In Families With A Handicapped Child. *Family Relation*, 33, 67-77.
- KREJCIE, R.V ve MORGAN, D.W. (1970). *Determining Sample Size For Research Activities*. Sage Publications.
- LAGANA, M. T. (2004). Protective Factors For Inner-City Addescents At Risk Of School Dropout: Family Factors And Social Support. *Children & Schools*. 24 (7), 211-220.
- MUCUK, İ. (2001). *Modern İşletmecilik*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- MÜFTÜOĞLU, T. (2003). Türkiye'de Girişimcilik. İçinde: T. Durukan (Ed.), *Girişimcileri İçin İşletme Yönetimi* (s. 425-478). Ankara: Gazi Kitabevi.
- ÖZKUL, G. (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler. *S.D.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*. 12 (3): 343-366.

- POLAT, S. ve AKTOP, E. (2010). Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Ve Örgütsel Destek Algılarının Girişimcilik Davranışlarına Etkisi. *Akademik Bakış Dergisi* 22, [Online]: http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/spolat/diger/spolat01.10.2010_15.11.11_diger.pdf adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- SARASON, I. G., LEVINE, H. M., BASHAM, R.B., ve SARASON, B. R. (1983). Assessing Social Support: The Social Support Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 127-39.
- SAYLOR, C. F. ve LEACH, J. B. (2009). Perceived Bullying And Social Support In Student Accessing Special Inclusion Programing. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 21, 69-80.
- SEMERCİ, N. ve YANPAR-YELKEN, T. (2010). İlköğretim Programlarındaki Ortak Temel Becerilere İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları (DAUM)*. 8(2), 47-54.
- SHUMAKER, S. A., ve BROWNELL, A. (1984). Toward A Theory Of Social Support: Closing Conceptual Gaps. *Journal of Social Issues*, 40 (4), 11-36.
- SORIAS, O. (1988). Sosyal Destekler ve Ruh Sağlığı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 27 (1), 353-357.
- ŞAHİN, E. (2006). Kadın Girişimciler Ve Konya İli'nde Kadın Girişimciler Üzerine Bir Uygulama. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TAŞTAN, M. (2008). Türkiye'deki Kamu ve Özel İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bireysel Değerleri İle Okulun Örgütsel Değerleri Arasındaki Uyum Düzeyi, İş Doyumu ve Algılanan Sosyal Destek İle İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YELLİCE YÜKSEL, B., KANER, S. ve GÜZELLER, C. O. (2011). Öğretmenlerin Mesleki Yetkinlik, Mesleki Sosyal Destek ve Tükenmişlik İlişkisinin Yapısal Eşitlik Modeli İle İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21, 1-25. [Online]: <http://edergi.mehmetakif.edu.tr/index.php/efd/article/viewFile/314/239> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- YENER, M ve AKYOL, S. (2009). Girişimcilik Değerleri ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 4(1). 255-271.
- YILDIRIM, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliliği ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13, 81-87. [Online]:

<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/199713>

[C4%B0BRAH%C4%B0M%20YILDIRIM1.pdf](http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/199713/C4%B0BRAH%C4%B0M%20YILDIRIM1.pdf) adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.

- YILDIZ, S. (2007). *Girişimcilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- YILMAZ, E. ve SÜNBÜL, A. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 193-202.
- YURTSEVEN, H. R. (2007). *Girişimcilik (Küçük Bir İşletme Kurmak Ve Yönetmek)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- WINEMILLER, D. R., MITCHELL, E., SUTLIFF, J., ve CLINE, D. J. (1993). Measurement Strategies İn Social Support: A Descriptive Review Of The Literature. *Journal of clinical psychology*, 49(5), 638-648.
- ZAHRA, S. A., NEUBAUM, D.O. ve HUSE, M. (2000). Entrepreneurship İn Medium-Size Companies: Exploring The Effects Of Ownership And Governance Systems. *Journal of Management*, 26 (5), 947-976. [Online]: <http://jom.sagepub.com/content/26/5/947.short> adresinden 15.10.2012 tarihinde indirilmiştir.
- ZAMPETAKIS, L. A., BELDEKOS, P., MOUSTAKIS, V. S. (2009). "Day to day" Entrepreneurship Within Organisations: The Role Of Trait Emotional Intelligence And Perceived Organisational Support, University Of Glasgow, *European Management Journal*, 27, 165-175.